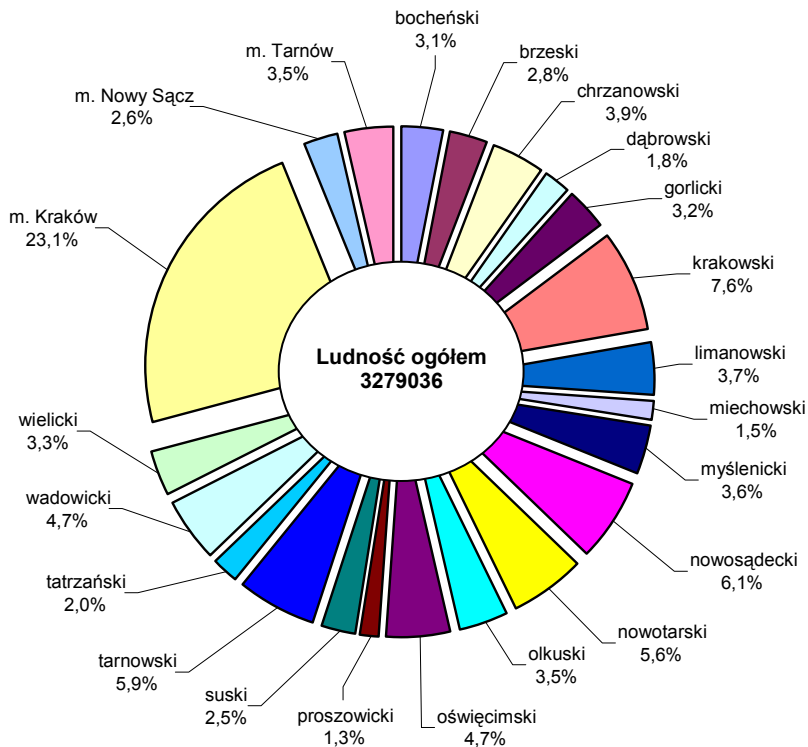

WYNIKI BADAŃ - SYNTEZA

Stan ludności i jego zmiany

W końcu 2007 roku **województwo małopolskie liczyło 3279,0 tys. mieszkańców**, czyli o 0,2% więcej, a w liczbach bezwzględnych o 7,8 tys. osób więcej niż rok wcześniej. Rozkład ludności powiatów ziemskich mierzony ich udziałem w łącznej liczbie mieszkańców Małopolski jest bardzo zróżnicowany.

LUDNOŚĆ W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM WEDŁUG POWIATÓW W 2007 R. Stan w dniu 31 XII

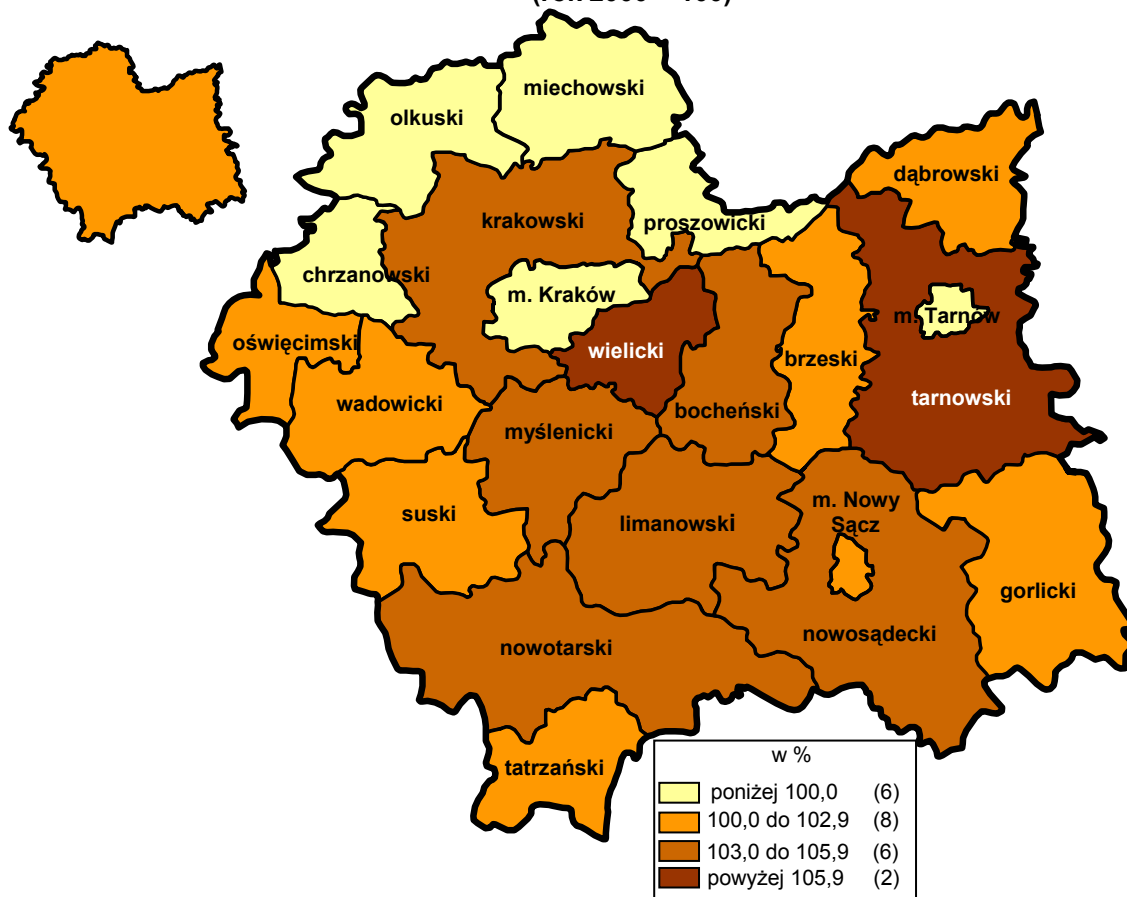

Najwięcej ludności zamieszkuje w powiatach otaczających miasta na prawach powiatu, czyli w krakowskim, nowosądeckim i tarnowskim. Wynika to z relatywnie dużej powierzchni tych powiatów, ale także z wysokiego tempa przyrostu rzeczywistego w ostatnich latach. W okresie 2000-2007 liczba mieszkańców województwa wzrosła o 1,8%, natomiast w powiecie tarnowskim odpowiednio o 7,8%, nowosądeckim – o 4,8% i krakowskim – o 4,6%. Równie korzystną z punktu widzenia rozwoju demograficznego dynamikę w ostatnich 7 latach osiągnęły jeszcze 4 powiaty: wielicki – wzrost o 6,3%; myślenicki – o 4,7%; limanowski – o 4,3% i bocheński - wzrost o 4,0%.

Z drugiej strony w czterech powiatach w ciągu ostatnich 7 lat wystąpił spadek liczby mieszkańców – w miechowskim – o 2,7%; chrzanowskim – o 1,2%; olkuskim – o 0,9% oraz proszowickim – spadek o 0,5%.

Kraków w końcu 2007 roku liczył 756,6 tys. mieszkańców, czyli 23,1% ogółu populacji województwa. W 7-letniej retrospekcji liczba ludności Krakowa zmniejszyła się o 0,3%. W tym samym okresie Tarnów zanotował spadek liczby mieszkańców o 3,9% i w końcu 2007 roku liczył 116,1 tys. osób. W Nowym Sączu liczba ludności w okresie 2000-2007 wzrosła minimalnie i w końcu omawianego okresu wynosiła 84,5 tys. osób.

**ZMIANY LUDNOŚCI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
WEDŁUG POWIATÓW W LATACH 2000-2007
(rok 2000 = 100)**

Stopniowy spadek liczby mieszkańców miast postępuje w województwie małopolskim od początku ostatniej dekady XX wieku. W końcu 2007 roku współczynnik urbanizacji, czyli odsetek ludności miejskiej wynosił 49,4% i był o 2 pkt proc. mniejszy niż na początku lat 90-tych.

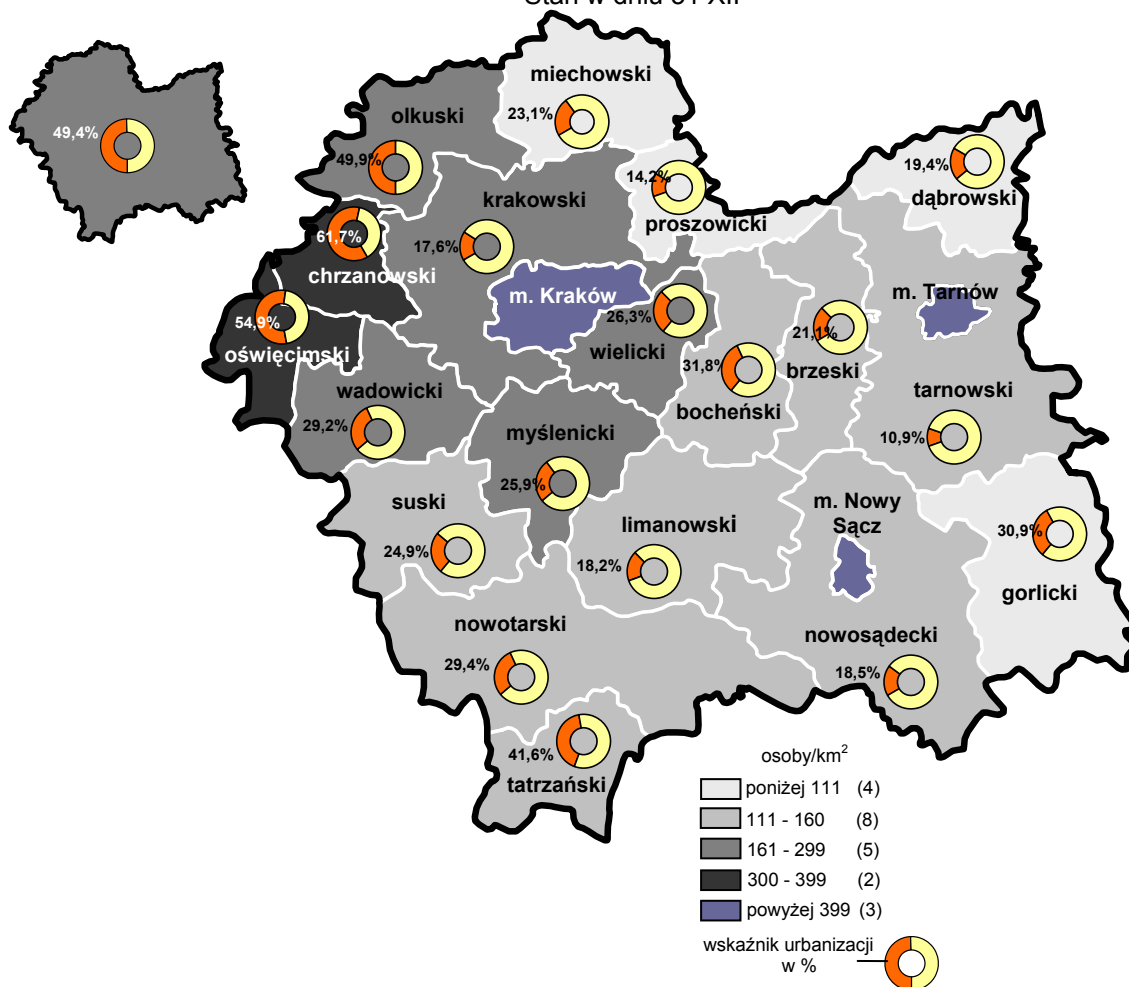
W układzie przestrzennym najmniej zurbanizowany jest powiat tarnowski, w którym w miastach mieszka niespełna 11% ogółu jego mieszkańców. Najwyższe wskaźniki urbanizacji – odpowiednio 61,7% i 54,9% mają powiaty chrzanowski i oświęcimski, stąd także gęstość zaludnienia w tych powiatach była relatywnie najwyższa, gdyż na 1 km² przypadało odpowiednio 344 i 377 osób.

W skali województwa **gęstość zaludnienia** w końcu 2007 roku wyniosła **216 osób/km²** i była minimalnie wyższa niż w poprzednich 3 latach. Na ten relatywnie wysoki wskaźnik (drugi w kraju) zdecydowany wpływ wywiera Kraków z zagęszczeniem 2314 osób/km². W Tarnowie na km² przypada 1613 mieszkańców, a w Nowym Sączu – 1456.

Najniższe zaludnienie – 75 osób/km², ma powiat miechowski, a relatywnie niskie wskaźniki do 110 osób/km², występują w 3 powiatach proszowickim, gorlickim i dąbrowskim. Związek bardzo niskiego poziomu urbanizacji z relatywnie niską gęstością zaludnienia nie w pełni dotyczy powiatu tarnowskiego, który z zagęszczeniem 138 osób/km² wyprzedza 8 innych powiatów.

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA I WSKAŹNIK URBANIZACJI W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM WEDŁUG POWIATÓW W 2007 R.

Stan w dniu 31 XII

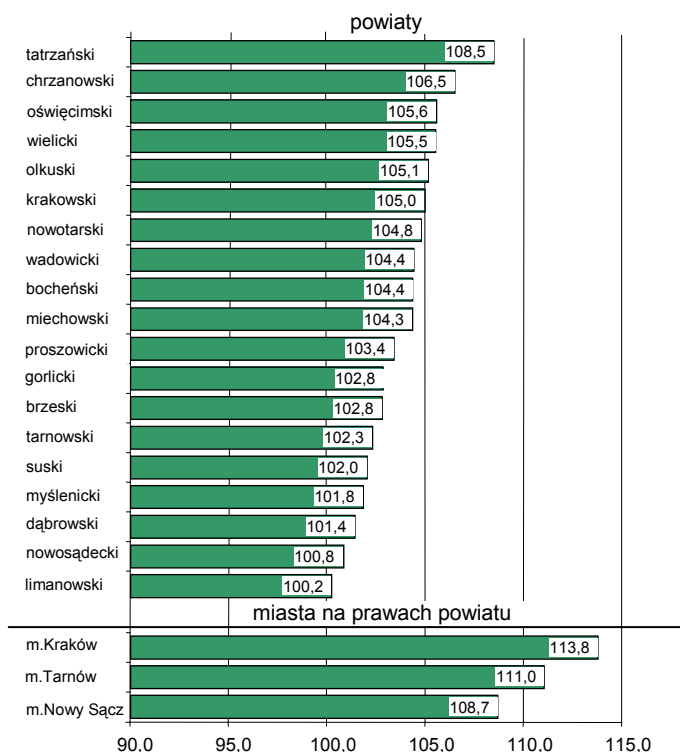
Struktura płci i wieku ludności

Wśród mieszkańców województwa małopolskiego występuje przewaga kobiet – 51,5% w końcu 2007 roku i ta tendencja od początku XXI wieku minimalnie umacnia się. Wskaźnik feminizacji, czyli liczba kobiet na 100 mężczyzn od 4 lat wynosi 106 i jest zawyżony z powodu wysokiej dysproporcji płci w Krakowie, gdzie na 100 mężczyzn przypada 114 kobiet. W Tarnowie relacja płci jest także mocno zaburzona, gdyż wskaźnik feminizacji wynosi 111, a nieco lepiej jest w Nowym Sączu, gdzie na 100 mężczyzn przypada 109 kobiet. W powiatach ziemskich proporcje płci kształtują się zdecydowanie bardziej korzystnie.

W skali województwa rok 2007 był kolejnym, w którym populacja **osób w wieku przedprodukcyjnym** znacznie się zmniejszyła, chociaż od 3 lat obserwuje się zwolnienie tempa tego spadku. W końcu 2007 roku zbiorowość ta liczyła **681,9 tys. osób**, co w odniesieniu do stanu sprzed roku oznacza zmniejszenie o 2,1%. Liczba ludności **w wieku produkcyjnym** nadal wzrasta. W końcu ubiegłego roku było **2076,7 tys. mieszkańców** w tej grupie wieku i w stosunku do stanu z końca 2006 roku ich liczba wzrosła o 0,7%.

W wieku poprodukcyjnym w końcu 2007 roku było w województwie **520,4 tys. osób** i w porównaniu ze stanem w analogicznym okresie poprzedniego roku ta zbiorowość zwiększyła się o 1,4%.

KOBIECY NA 100 MĘŻCZYŃ W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM WEDŁUG POWIATÓW W 2007 R.

Analizowane w 7-letnim okresie: dynamika populacji według ekonomicznych grup wieku oraz mediana wieku, wskazują na rosnące tempo procesów starzenia. W końcu 2007 roku udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w całej populacji wynosił 20,8% i był o 4,7 pkt proc. niższy niż w 2000 roku. Z kolei zbiorowość mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w końcu 2007 roku stanowiła 15,9% ogółu i w ciągu 7 lat jej udział wzrósł o ponad 1 pkt proc.

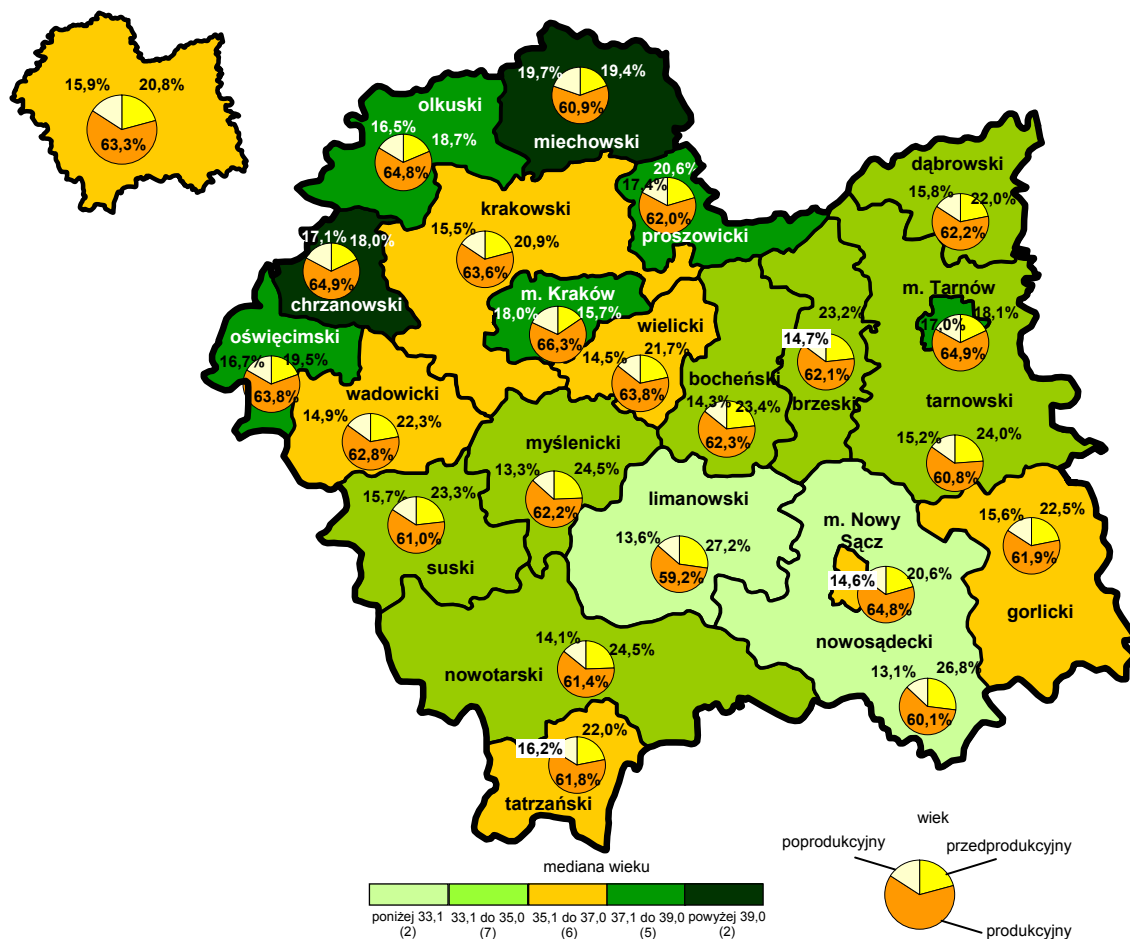
Statystyczny mieszkaniec województwa w 2007 roku liczył 36 lat i był o ponad rok starszy niż w 2000 roku. Mediana wieku kobiet, blisko 38 lat, była znacznie wyższa niż mężczyzn – niespełna 34,5 roku. Siedem lat wcześniej statystyczna mieszkanka województwa liczyła 35,5 roku, a mieszkaniec – 31,5 roku.

W układzie terytorialnym zaawansowanie procesów starzenia społeczeństwa jest bardzo zróżnicowane.

Najmniej korzystny w aspekcie demograficznym rozkład ludności według wieku występuje w powiecie miechowskim, gdzie udział dzieci i młodzieży do lat 17 jest niższy niż udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Taka relacja wieku przed- i poprodukcyjnego jest charakterystyczna dla wielkich miast i w województwie poza powiatem miechowskim występuje tylko w Krakowie. W skali województwa udział osób w wieku przedprodukcyjnym był o 5 pkt proc. wyższy niż udział osób w wieku poprodukcyjnym. Mediana wieku w powiecie miechowskim przekracza 39 lat i jest najwyższa w województwie.

Najbardziej korzystnie w tym zakresie kształtuje się sytuacja w powiecie limanowskim, gdzie udział zbiorowości w wieku przedprodukcyjnym był dwukrotnie wyższy niż udział osób w wieku poprodukcyjnym, a statystyczny mieszkaniec w 2007 roku liczył 32 lata.

**MEDIANA WIEKU I STRUKTURA WIEKOWA
W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM
WEDŁUG POWIATÓW W 2007 R.**

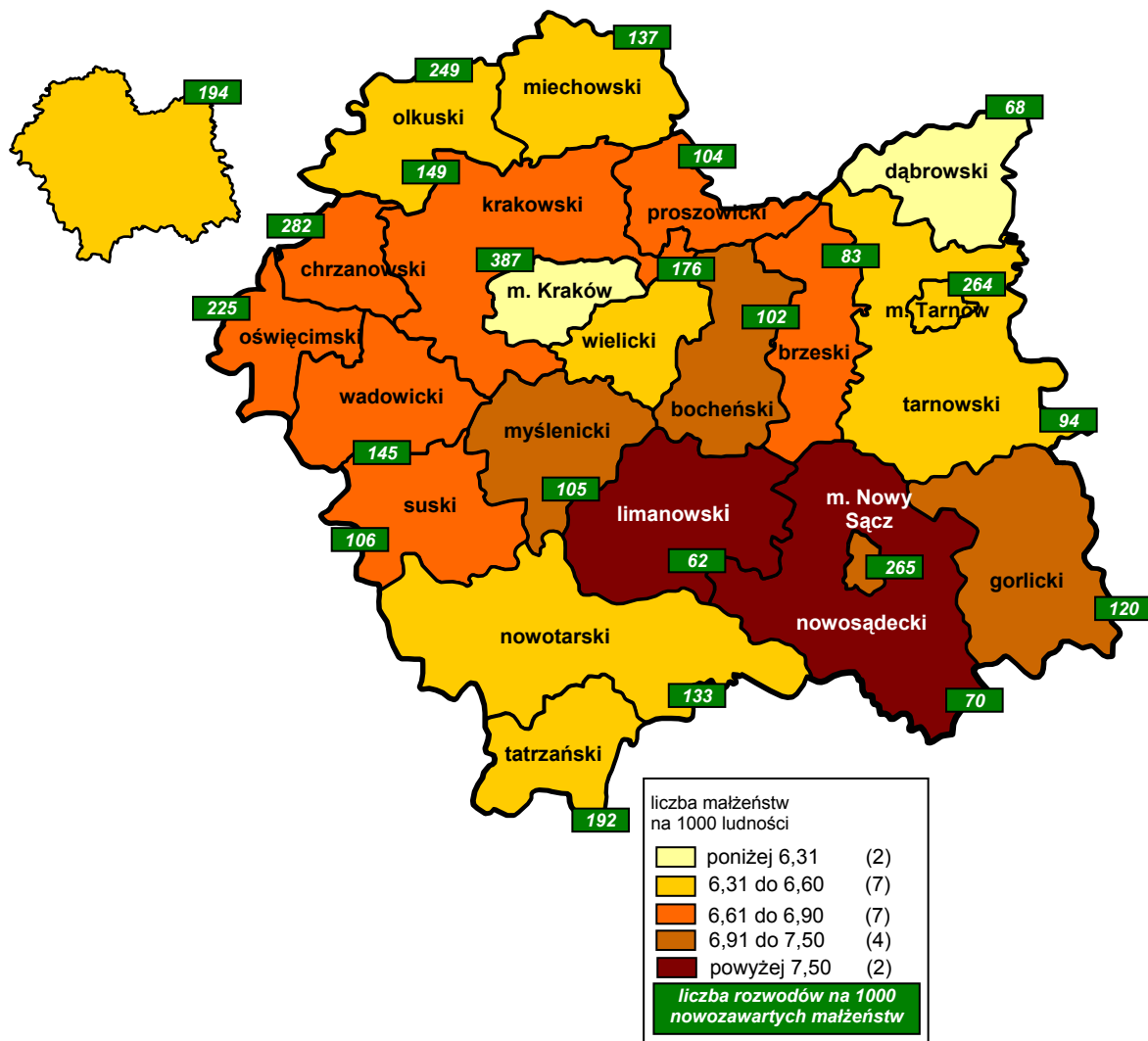

Ruch naturalny ludności

W 2007 roku w województwie małopolskim umocniły się pozytywne tendencje w ruchu naturalnym. Nadal przyspiesza tempo wzrostu liczby nowozawieranych małżeństw. W omawianym roku urzędy stanu cywilnego zarejestrowały **21,4 tys. małżeństw**, czyli o 9,6% więcej niż rok wcześniej, a w liczbach bezwzględnych o 1,9 tys. Tym samym znacząco wzrósł współczynnik natężenia małżeństw i wyniósł 6,6‰ wobec 6,0‰ w 2006 roku. W łącznej liczbie małżeństw blisko 77% stanowiły małżestwa wyznaniowe. W układzie przestrzennym województwa nasilenie nowych związków małżeńskich w omawianym roku było zróżnicowane. Relatywnie najwięcej osób swoje plany matrymonialne zrealizowało w 2007 roku w powiecie limanowskim, gdzie na każde 1000 ludności przypadało niemal 8 nowych małżeństw. Równocześnie w tym powiecie zanotowano najbardziej korzystną w województwie relację liczby rozwodów na 1000 nowozawartych małżeństw – 62. Dla całego województwa tak prezentowany wskaźnik natężenia rozwodów wyniósł 194/1000.

Charakterystyczny dla wielkich miast niski wskaźnik natężenia małżeństw, w Krakowie ukształtował się na najniższym w województwie poziomie poniżej 6 nowych małżeństw na 1000 mieszkańców. Z drugiej strony w Krakowie wystąpiła relatywnie duża liczba rozwodów, co spowodowało, że wskaźnik natężenia tych ostatnich na 1000 nowozawartych małżeństw ukształtował się na bardzo wysokim poziomie – 387 rozwodów /1000 nowych małżeństw, co także jest cechą specyficzną procesów demograficznych wielkich miast.

**NATĘŻENIE MAŁŻEŃSTW I ROZWODÓW
W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM
WEDŁUG POWIATÓW W 2007 R.**

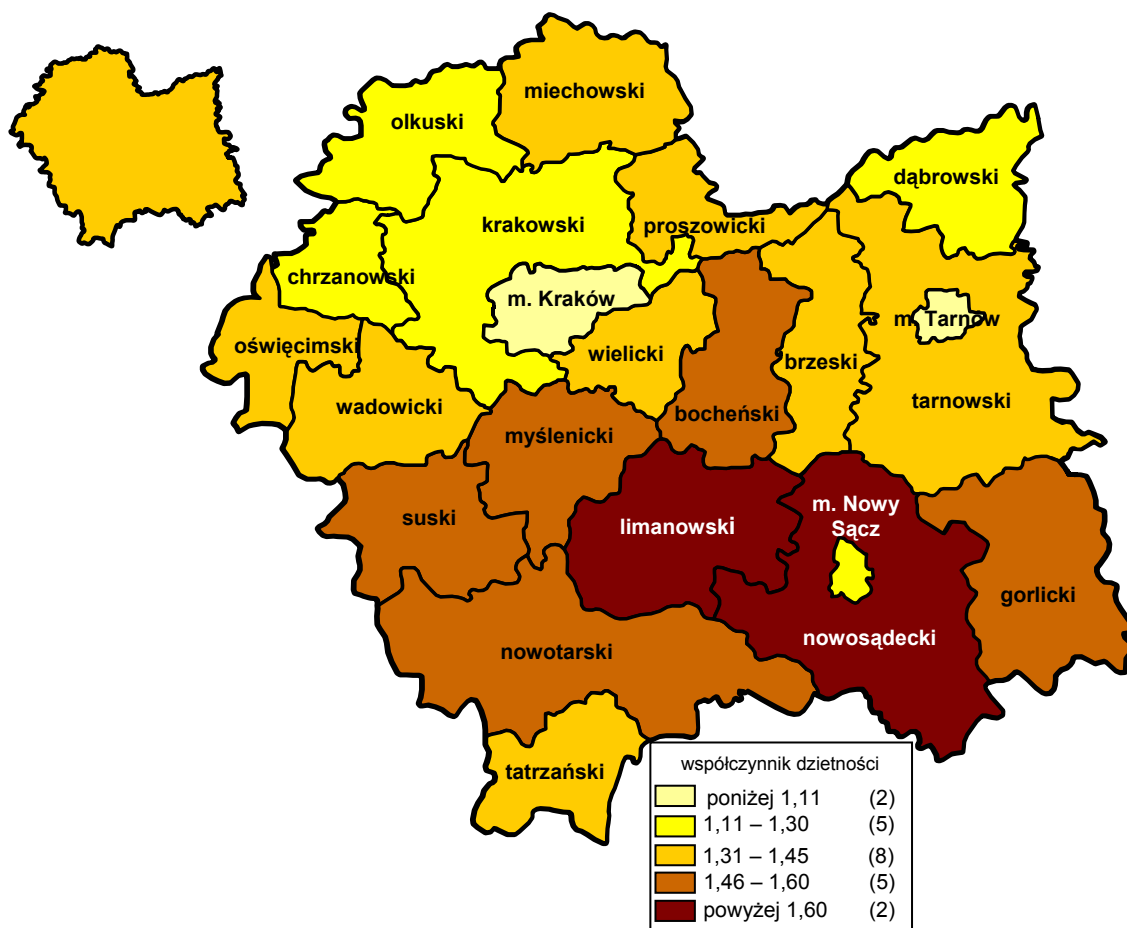
W omawianym roku w województwie orzeczono prawomocnie **4,1 tys. rozwodów** i w porównaniu z 2006 rokiem ich liczba zmniejszyła się o niemal 17,0% i jest to pierwsze po 5 latach zmniejszenie liczby tych orzeczeń.

W 2007 roku sądy orzekły **376 separacji** małżeństw w województwie, wobec 728 rok wcześniej. Zatem ich liczba zmniejszyła się niemal 2-krotnie. Równocześnie sądy orzekły **zniesienie 14 separacji** małżeństw w województwie. Rok wcześniej było 7 takich przypadków.

Miniony rok był czwartym z kolei, w którym wzrosła liczba urodzeń żywych. W 2007 roku **urodziło się 34,1 tys. dzieci** i było to o 4,3% więcej, a w liczbach bezwzględnych o ponad 1,4 tys. urodzeń więcej niż w poprzednim roku. Ten relatywnie wysoki wzrost przełożył się na wyższy wskaźnik natężenia urodzeń, który w 2007 roku wynosił 10,5‰ i był wyższy niż rok wcześniej o 0,5 pkt proc.

W omawianym roku wzrosły nieco wskaźniki dzietności ogólnej, ale ich poziom jest nadal znacznie niższy niż konieczny do prostej zastępowalności pokoleń. Współczynnik wojewódzki ukształtował się na poziomie 1,32 i był minimalnie wyższy niż rok wcześniej.

DZIETNOŚĆ W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM WEDŁUG POWIATÓW W 2007 R.

Prostą zastępowalność pokoleń gwarantuje współczynnik dzietności ogólnej na poziomie conajmniej 2,10, wówczas na jedną kobietę w wieku 15-49 lat przypada średnio 2 dzieci, zatem wskaźniki z 2007 roku potwierdzają utrzymywanie się depresji urodzeniowej.

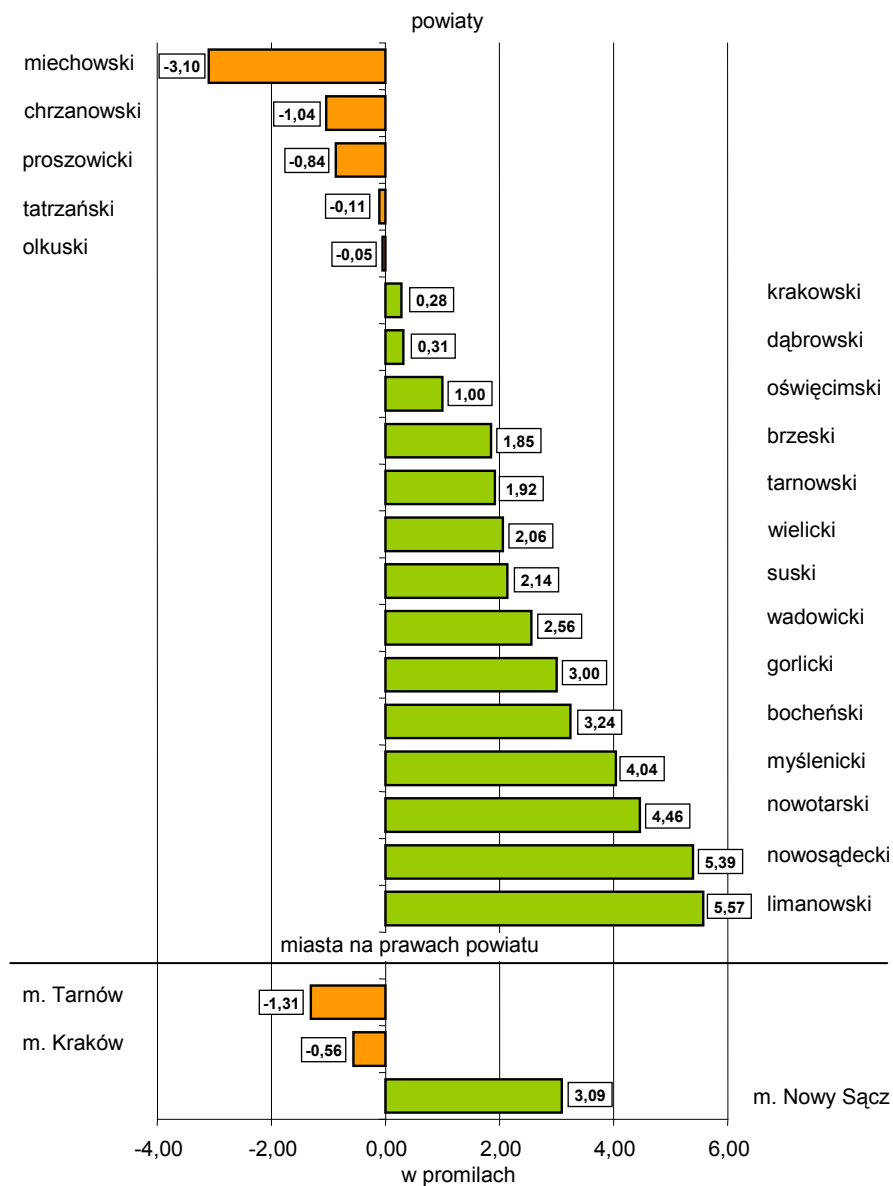
Najbardziej korzystny wskaźnik dzietności mają powiaty: limanowski – 1,76 i nowosądecki – 1,65, a najniższy ten wskaźnik ukształtował się w Tarnowie – 1,07 oraz Krakowie – 1,08, a z powiatów ziemskich – w dąbrowskim - 1,13.

Liczba zgonów w województwie od 2000 roku wykazuje tendencję wahadłową z wzrostami większymi niż spadki. W analizowanym roku **zmarło 29,4 tys. mieszkańców** Małopolski i w stosunku do roku 2006 ich liczba wzrosła o 2,6%. Stąd współczynnik natężenia zgonów był minimalnie wyższy – 9,0‰ wobec 8,8‰ rok wcześniej.

W 2007 roku **przyrost naturalny** w województwie wynosił ponad **4,6 tys. osób** i był o ponad 17% wyższy niż rok wcześniej. W liczbach bezwzględnych był to poziom najwyższy od 5 lat.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców przyrost naturalny w 2007 roku wynosił w województwie 1,4‰. W rozbiciu na powiaty rozpiętość między najwyższym i najniższym wskaźnikiem wyniosła niemal 8,7 pkt proc.

**PRZYRÓST NATURALNY NA 1000 LUDNOŚCI
W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM WEDŁUG POWIATÓW
W 2007 R.**

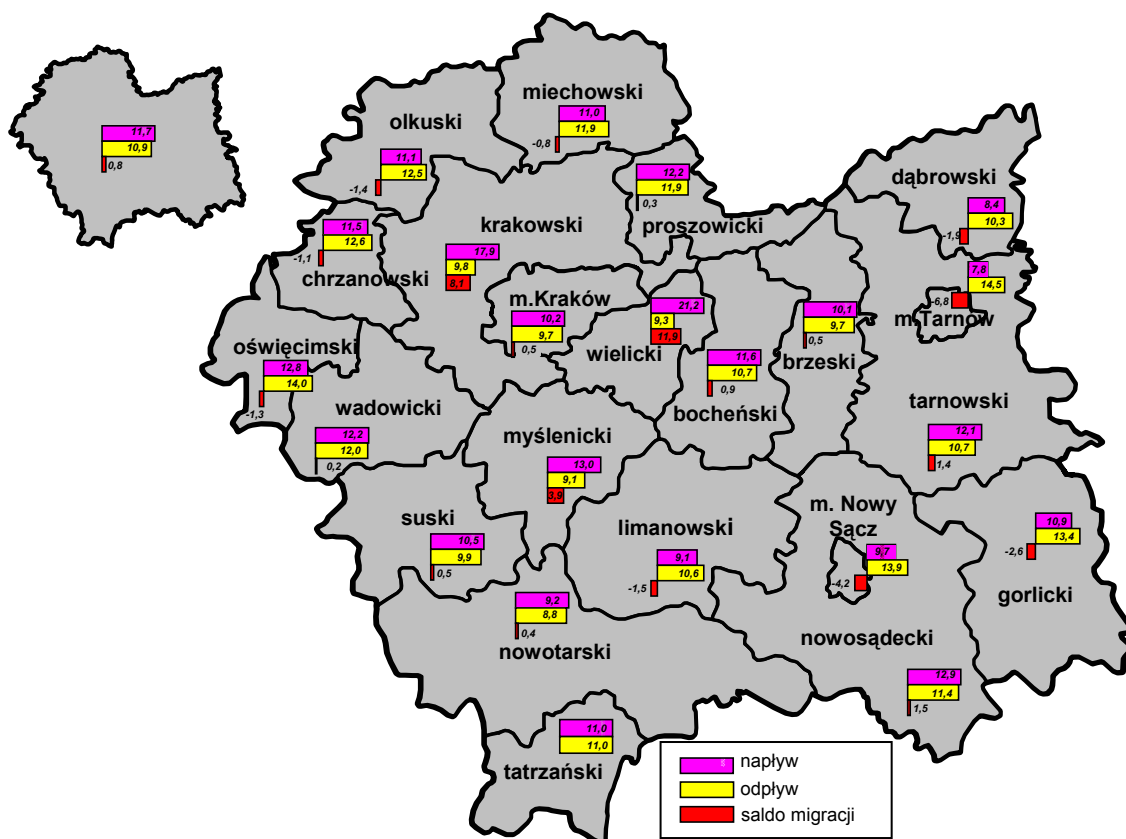
Relację urodzeń i zgonów bardziej obrazowo określa współczynnik dynamiki demograficznej, który w województwie ukształtował się na poziomie 1,16, czyli na każde 7 urodzeń przypada 6 zgonów. W powiecie limanowskim wskaźnik ten wynosił 1,71, czyli na 5 urodzeń – 3 zgony, a w powiecie miechowskim – wskaźnik wynosił 0,75, co oznacza, że na każde 3 urodzenia przypadają 4 zgony.

Migracje ludności

W 2007 roku podobnie jak rok wcześniej wyraźnie wzrosła mobilność terytorialna ludności na pobyty stały. Biura ewidencji ludności województwa zameldowały (łącznie w ruchu wewnętrznym i z zagranicy) na pobyty stałe 38,2 tys. osób, czyli o 7,9% więcej niż rok wcześniej. W tym samym czasie łączna liczba wymeldowań z pobytu stałego wyniosła 35,5 tys. i była o 4,0% wyższa niż rok wcześniej. Zatem **saldo migracji stałej wyniosło 2,7 tys. osób** i było dwukrotnie wyższe niż w 2006 roku.

MIGRACJE STAŁE NA 1000 LUDNOŚCI W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM WEDŁUG POWIATÓW W 2007 R.

Kierunki migracji w powiatach wyznacza rosnąca tendencja w stałym odpływie ludności z miast na wieś. Stąd utrzymuje się wysokie ujemne saldo migracji w miastach i wysokie dodatnie saldo migracji stałej na terenach wiejskich. Wyjątkiem od tej reguły jest Kraków, gdzie napływ ludności na pobyt stały w niewielkim stopniu przewyższa jej odpływ.

W 2007 roku **mobilność terytorialna na pobyt czasowy** była znacznie wyższa niż rok wcześniej. Według stanu w końcu 2007 roku na pobyt czasowy dłuższy niż 3 miesiące zameldowanych było 71,7 tys. osób, czyli o 2,0% więcej niż rok wcześniej. Równocześnie 56,9 tys. stałych mieszkańców województwa było czasowo nieobecnych w swoim stałym miejscu zamieszkania. Było to o 1,6% więcej niż w końcu 2006 roku.

Wysoko dodatnie saldo migracji czasowej umocniło się i w końcu 2007 roku wyniosło 14,7 tys. osób wobec 14,3 tys. rok wcześniej.

Charakterystyczne dla wsi głęboko ujemne saldo migracji czasowej minimalnie wzrosło i w końcu 2007 roku wyniosło minus 6,0 tys. osób wobec minus 5,9 tys. rok wcześniej.

Należy zaznaczyć, że na dynamikę migracji czasowych w województwie zasadniczy wpływ wywiera sytuacja w Krakowie charakterystyczna dla wielkich miast. Bardzo wysokie dodatnie saldo, które w końcu omawianego okresu wynosiło 22,1 tys. osób „pokryło” całe ujemne saldo migracji czasowej wsi oraz wielu miast województwa.

Typologia demograficzna

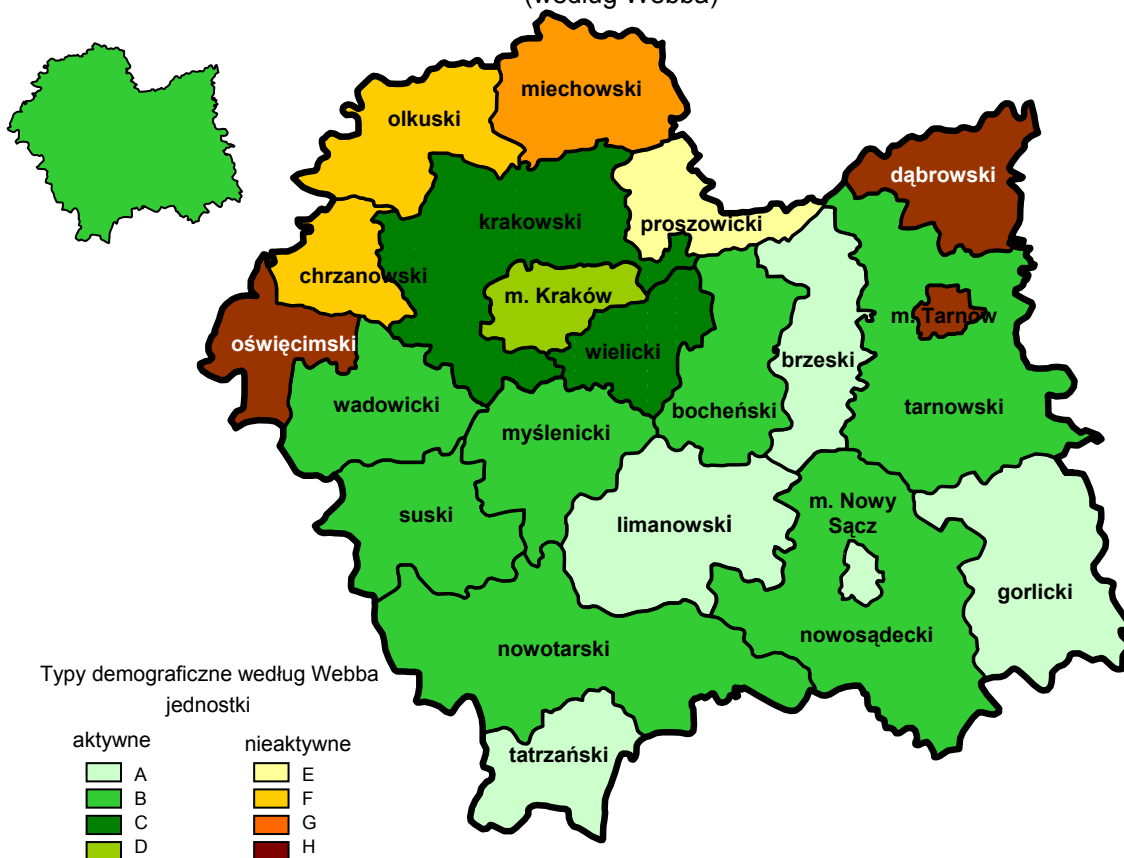
Na początku niniejszej syntezy omówiono przyrost rzeczywisty ludności, który jest wypadkową trzech czynników – przyrostu naturalnego, salda migracji stałej i różnicy w saldzie migracji czasowej.

Z wyżej wymienionych – pierwsze dwa są podstawą typologii demograficznej jednostek przestrzennych według J. W. Webba, która wyróżnia 8 typów oznaczonych literami od A do H. Pierwsze cztery typy A – D, charakteryzują jednostki aktywne demograficznie, czyli rozwojowe; natomiast typy E – H oznaczają jednostki nieaktywne, w których ubywa ludności.

To grupowanie oprócz dynamiki wskazuje, który z dwóch czynników jest dominujący.

TYOLOGIA DEMOGRAFICZNA WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO WEDŁUG POWIATÓW W LATACH 2000-2007

(według Webba)

Typ A – dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji

Typ B – dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji

Typ C – dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji

Typ D – dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny

Typ E – ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji

Typ F – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie mniejszym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji

Typ G – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie większym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji

Typ H – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny

W województwie małopolskim w okresie 2000-2007 wśród powiatów ziemskich 13 na 19 wykazywało aktywność demograficzną. W tej grupie zwraca uwagę typ C, w którym dominuje dodatnie saldo migracji. Ten typ występuje tylko w powiatach krakowskim i wielickim i jest efektem silnego oddziaływania wielkiego miasta, na rozwój demograficzny sąsiednich jednostek administracyjnych. W pozostałych powiatach aktywność demograficzna jest efektem dominacji dodatniego przyrostu naturalnego.

Ujemny przyrost naturalny łącznie z ujemnym saldem migracji, czyli typy F i G oznaczają demograficzny regres. Typ F charakteryzuje powiaty chrzanowski i olkuski, a typ G – powiat miechowski. Pojedynczo w województwie występuje typ E - w powiecie proszowickim, w którym ujemny przyrost naturalny dominuje nad dodatnim saldem migracji. W dwóch powiatach – dąbrowskim i oświęcimskim, występuje typ H, w którym ujemnego salda migracji nie rekompensuje dodatni przyrost naturalny.

Ten ostatni typ demograficzny w całym okresie 2000–2007 dotyczy także miasta Tarnowa. Nowy Sącz z relatywnie wysokim przyrostem naturalnym mieścił się w typie A, a Kraków z jego zsumowanymi parametrami z 7 lat charakteryzował typ D.

Warto zwrócić uwagę, że typologia demograficzna ustalona tylko dla roku 2007, w odniesieniu do powiatów ziemskich nie zmieniła się, natomiast w miastach na prawach powiatu uległa pogorszeniu. Nowy Sącz w minionym roku charakteryzował typ H, Tarnów spadł do typu F, a Kraków przesunął się do typu E i wydaje się, że ten typ jest bardziej specyficzny dla wielkich miast. Jest to potwierdzeniem wniosków z analiz wielkich miast¹, że w Krakowie niekorzystne tendencje w procesach demograficznych następują później niż w innych wielkich miastach Polski.

Powyższa synteza jest rozwinięciem informacji sygnałnej „Stan i ruch naturalny ludności w województwie małopolskim w 2007 r.” dostępnej na stronie internetowej <http://www.stat.gov.pl/krak>

---

¹ W. Obraniak „Ludność Łodzi i innych wielkich miast w Polsce w latach 1984-2006” US Łódź 2007